C

CCE PF
CCE PR
REVISED

ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣ ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಂಡಳಿ, ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ, ಬೆಂಗಳೂರು – 560 003

KARNATAKA SECONDARY EDUCATION EXAMINATION BOARD, MALLESWARAM, BANGALORE – 560 003

ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸಿ. ಪರೀಕ್ಷೆ, ಮಾರ್ಚ್ / ಏಪ್ರಿಲ್, 2019

S. S. L. C. EXAMINATION, MARCH / APRIL, 2019

ಮಾದರಿ ಉತ್ತರಗಳು

MODEL ANSWERS

ದಿನಾಂಕ : 21. 03. 2019] ಸಂಕೇತ ಸಂಖ್ಯೆ : **16-S**

Date : 21. 03. 2019] **CODE NO. : 16-S**

ವಿಷಯ : ಪ್ರಥಮ ಭಾಷೆ — ಸಂಸ್ಕೃತ

Subject : First Language — SANSKRIT

प्रथम भाषा – संस्कृतम्

(ಹೊಸ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ / New Syllabus)

(ಖಾಸಗಿ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ & ಪುನರಾವರ್ತಿತ ಖಾಸಗಿ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ / Private Fresh & Private Repeater)

[ಗರಿಷ್ಠ ಅಂಕಗಳು : 125

[Max. Marks : 125

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
	भाग - "A" **(गद्य-पद्य-पूरकपाठाः)** **(79 अङ्काः)**	
I.	एकवाक्येन उत्तरं लिखत –	16 × 1 = 16
1.	वृत्रासुरः स्वभावतः कथम् अवर्तत ?	
	उत्तरम् : वृत्रासुरः स्वभावतः क्रूरः दुष्टः दयाहीनः च अवर्तत ।	1
2.	सर्वोऽपि जीवराशिः कस्मात् बलं प्राप्नोति ?	
	उत्तरम् : सर्वोऽपि जीवराशिः सुर्यात् बलं प्राप्नोति ।	1

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
3.	बाल्ये शास्त्रिमहोदयस्य गृहपरिसरः कथम् आसीत् ?	
	उत्तरम् : बाल्ये शास्त्रिमहोदयस्य गृहपरिसरः संस्कृतमयः आसीत् ।	1
4.	भोजस्य पिता कः ?	
	उत्तरम् : भोजस्य पिता सिन्धुलः ।	1
5.	कि किं शाश्वतं तिष्ठति ?	
	उत्तरम् : हुतं च दत्तं च शाश्वतं तिष्ठति ।	1
6.	मोक्षप्राप्तिः केन भवति ?	
	उत्तरम् : मोक्षप्राप्तिः आत्मज्ञानेन भवति ।	1
7.	भारतमाता कैः पूजिता ?	
	उत्तरम् : भारतामाता राजराजैः पूजिता ।	1
8.	वारिमुचः कीदृशं जलं पिबन्ति ?	
	उत्तरम् : वारिमुचः क्षारं जलं पिबन्ति ।	1
9.	नाट्यस्य गरिमाणं कः अवर्णयत् ?	
	उत्तरम् : नाट्यस्य गरिमाणं कालिदासः अवर्णयत् ।	1
10.	ध्रुवः नारायणं साक्षात्कर्तुं कुत्र प्रस्थितः ?	
	उत्तरम् : ध्रुवः नारायणं साक्षात्कर्तुं घोरम् अरण्यं प्रस्थितः ।	1
11.	रमणमहर्षेः सहजानि आभरणानि कानि ?	
	उत्तरम् : शान्तिः, सर्वप्राणिसमभावना, दया, निर्विकारता इत्यादयः गुणाः रमणमहर्षेः सहजानि आभरणानि ।	1
12.	इन्द्रः कस्य तपोवनं वव्राज ?	
	उत्तरम् : इन्द्रः दधीचिमहर्षेः तपोवनं वव्राज ।	1
13.	विज्ञानप्रदर्शिनी कया आयोजिता आसीत् ?	
	उत्तरम् : विज्ञानप्रदर्शिनी संस्कृतभारत्या आयोजिता आसीत् ।	1
14.	भारतीयभावना निरन्तरं किं ददाति ?	
	उत्तरम् : भारतीयभावना निरन्तरं सुखं ददाति ।	1
15.	नाट्ये कति रसाः सन्ति ?	
	उत्तरम् : नाट्ये नवरसाः सन्ति ।	1
16.	दुःखितः ध्रुवः कस्याः समीपम् अगच्छत् ?	
	उत्तरम् : दुःखितः ध्रुवः मातुः / सुनीतेः समीपमगच्छत् ।	1

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
II.	चतुर्थपदं लिखत —	4 × 1 = 4
17.	हासः — हास्यम् :: शोकः — ....।	
	उत्तरम् : करुणः ।	1
18.	राजाधमः — मुञ्जः :: अमात्याधमः — .... ।	
	उत्तरम् : वत्सराजः ।	1
19.	प्रसन्नात्मेन्द्रियमनाः — स्वस्थः ; क्रियाः सर्वाः — .... ।	
	उत्तरम् : स्नानमूलाः ।	1
20.	रसरत्नाकरः — नागार्जुनः :: बृहत्संहिता — .... ।	
	उत्तरम् : वराहमिहिरः ।	1
III.	लघूत्तराणि संस्कृतभाषया लिखत —	5 × 2 = 10
21.	अस्थियाचकम् इन्द्रं दधीचिः सानन्दं किम् अवदत् ?	
	उत्तरम् : अस्थियाचकम् इन्द्रं दधीचिः सानन्दं – "साधु, भोः इन्द्र! " अद्य मम जीवनं सफलं जातम् । यतः शरीरस्य अस्य त्यागः लोकोपकाराय क्रियते । उक्तञ्च – त्याग एको गुणश्लाघ्यः किमन्यैर्गुणराशिभिः । त्यागाज्जगति पूज्यन्ते पुशुपाषाणपादपाः ।। अतः स्वीक्रियताम् इदं शरीरम् - इति अवदत् ।	2
22.	कविः कीदृशीं मातरं नमामि इति वदति ?	
	उत्तरम् : शैलशृङ्गवासिनीं, कृपाकटाक्षशालिनीं, मङ्गलाङ्गशोभितां, चराचरादिनायिकां, वल्लकीप्रभूतदिव्यभव्यगानतोषिणीं, राजराजपूजितां मातरं सदा नमामि इति कविः वदति ।	2
23.	संस्कृतसाहित्यक्षेत्रे ज्ञानपीठप्रशस्ति पुरस्कृतः कः ? सः कदा, कुत्र अजायत ?	
	उत्तरम् : संस्कृतसाहित्यक्षेत्रे ज्ञानपीठप्रशस्तिपुरस्कृतः डा० सत्यव्रतशास्त्रिमहोदयः । सः क्रि०श० १९३० तमे वर्षे सेप्टेम्बर् मासस्य एकोनत्रिंशत्तमे दिनाङ्क अविभाजितभारतस्य लाहोर् नगरे अजायत ।	2
24.	भोजस्य जन्मपत्रिकां दृष्ट्वा दैवज्ञः किमाह ? **अथवा** बुद्धिसागरः मुञ्जं किमाह ?	
	उत्तरम् : भोजस्य जन्मपत्रिकां दृष्ट्वा दैवज्ञः एवमाह – पञ्चाशत् पञ्चवर्षाणि सप्तमासा दिनत्रयम् । भोजराजेन भोक्तव्यः सगौडो दक्षिणापथः ।। इति ।	2
	अथवा बुद्धिसागरः मुञ्जम् एवं प्राह । यथा त्वं राजाधमः तथैव अमात्याधमो वत्सराजः । राज्ञि धर्मिणि धर्मिष्ठाः पापे पापपरास्सदा । राजानमनुवर्तन्ते यथा राजा तथा प्रजाः ।। इति ।	2

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
25.	सरस्वतीनद्याः तीरे कस्य आश्रमः आसीत् ? सः कथम् आसीत् ?	
	उत्तरम् : सरस्वतीनद्याः तीरे दधीचिमहर्षेः आश्रमः आसीत् । सः आश्रमः हरिणानां विहारैः, भ्रमराणां गुञ्जनैः वानराणां क्रीडाभिः, नानाविधफलपुष्पैश्च रमणीयम् अवर्तत । बहवः मुनयः तपोनिरताः । दधीचेः तेजसा स आश्रमः स्वर्गतुल्यः बभासे ।	2
IV.	श्लोकतात्पर्यं कर्णाटकभाषया, आङ्ग्लभाषया, संस्कृतभाषया वा लिखत –	3 × 2 = 6
26.	ईशावास्यमिदं सर्वं यत्किञ्च जगत्यां जगत् । तेन त्यक्तेन भुञ्जीथाः मा गृधः कस्य स्विद्धनम् ।।	
	उत्तरम् : ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು 'उपनिषद्वचनम्' ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಚರಾಚರಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪಗಳಿಂದ ಈಶ್ವರನಿಂದ ವ್ಯಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಾಗಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಭೋಗಿಸಬೇಕು. ಯಾರೊಬ್ಬರ ಧನಕ್ಕೂ ದುರಾಸೆ ಪಡಬಾರದು.	2
27.	आङ्गिको वाचिकश्चैव आहार्यः सात्त्विकस्तथा । चत्वारोऽभिनया ह्येते विज्ञेया नाट्यसंश्रयाः ।। **अथवा** नायिकाश्चैव वक्ष्यामि चतस्रः पुनरेव तु । दिव्या च नृपपत्नी च कुलस्त्री गणिका तथा ।।	
	उत्तरम् : ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು 'नाट्यांशाः' ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಆಂಗಿಕ, ವಾಚಿಕ, ಆಹಾರ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಗಳೆಂದು ನಾಟ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯವು ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಎಂದು ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ***ಅಥವಾ*** ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು 'नाट्यांशाः' ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ನಾಟ್ಯದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಾ (ದೇವತಾ ಸ್ತ್ರೀ), ನೃಪಪತ್ನೀ (ರಾಣಿ), ಕುಲಸ್ತ್ರೀ, ಗಣಿಕಾ (ವೇಶ್ಯೆ) ಎಂಬುದಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ನಾಯಕಿಯರು ಇರುತ್ತಾರೆಂದು ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.	2

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
28.	सूर्यदत्तवरः स्वर्णः सुमेरुर्नाम पर्वतः । यत्र राज्यं प्रशास्त्यस्य केसरी नाम वै पिता ।। **उत्तरम् :** ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ‘मारुतेः महिमा’ ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಸೂರ್ಯನಿಂದ ವರವನ್ನು ಪಡೆದು ಸ್ವರ್ಣಮಯವಾದ ಸುಮೇರು ಎಂಬ ಪರ್ವತ ಪ್ರಾಂತವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಕೇಸರೀ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಈ ಮಾರುತಿಯ ತಂದೆಯು ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದನು.	2
V.	कव्योः देश-काल-कृतीनां विषये लिखत —	2 × 3 = 6
29.	विद्वान हेच्०वि० नागराजराव् । **उत्तरम् :** देशः : मैसुरूनगरम् कालः : क्रि०श० १९४२ तमे वर्षे जननम् कृतयः : भल्लटशतकम्, अन्यापदेशशतकम्, सूक्तिद्विशती, रूपकचतुष्टयी इत्याद्याः । प्रशस्तयः : केन्द्रसाहित्य अकाडमि प्रशस्तिः । राष्ट्रपति पुरस्कारः ।	3
30.	वेदव्यासः । **उत्तरम् :** मातापितरौ : सत्यवतीपराशरः च देशः : यमुनानदीद्वीपः कालः : द्वापरयुगम् कृतयः : महाभारतम्, ब्रह्मसूत्राणि, अष्टादशपुराणानि ।	3
VI.	यथानिर्देशम् उत्तरं लिखत —	3 × 3 = 9
31.	किस्वित् श्रेष्ठतरं भवेत् ? कः पाठः ? कः अपृच्छत् ? कम् अपृच्छत् ? **उत्तरम् :** ‘भीष्मोक्तयः’ इति पाठः । युधिष्ठिरः अपृच्छत् । भीष्मम् अपृच्छत् ।	3
32.	लीलावती इति ग्रन्थे बहवः विषयाः निरूपिताः खलु ? कः पाठः ? का वदति ? कस्य ग्रन्थः एषः ? **उत्तरम् :** ‘भारतीयविज्ञानम्’ इति पाठः । अरुन्धती वदति । एषः भास्कराचार्यस्य ग्रन्थः ।	3

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
33.	भगवन् किमिच्छसि ? किमहं ददानि ? कः पाठः ? कः अवदत् ? कम् अवदत् ? **अथवा** शरणागतरक्षणं धर्मः, इति अस्माकं श्रद्धा । कः पाठः ? का अवदत् ? शरणागतः कः ? **उत्तरम् :** 'कर्णभारम्' इति पाठः । कर्णः अवदत् । शक्रम् अवदत् । **अथवा** 'अभयदायिनी' इति पाठः । चन्नम्मा अवदत् । शरणागतः राजारामः ।	3
VII.	दशवाक्यैः उत्तरं कर्णाटकभाषया, आङ्ग्लभाषया, संस्कृतभाषया वा लिखत –	4 × 4 = 16
34.	अमरनाथ गुहा विषये का पुराणकथा अस्ति ? **उत्तरम् :** ಅಮರನಾಥ ಗುಹೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುರಾಣಕಥೆಯು ಇದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ಶಂಕರನನ್ನು "ನಾನು ಪ್ರತಿ ಜನ್ಮದಲ್ಲೂ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅಜರಾಮರನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪತಿಯಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆ. ನೀನಾದರೋ ಅನಾದಿ, ಅನಂತ, ಕೇವಲ ನನ್ನಿಂದ ಏಕೆ ಈ ಜನ್ಮದೋಷವು ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ ? ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವೇನು ?" ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು. ಪಾರ್ವತಿಯ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಮಣಿದ ಶಂಕರನು ಅಮರತ್ವ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಗುಹೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆಲಿಸುತ್ತಾ ಪಾರ್ವತಿಯು ನಿದ್ರಿಸಿದಳು. ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಕಥೆ ಆಲಿಸಿದ ಬಿಳಿಯ ಪಾರಿವಾಳಗಳು ಅಮರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡವು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಶಿವನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಅವೆರಡನ್ನೂ ದಹಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾದನು. ಇದರಿಂದ ಭೀತಿಗೊಂಡ ಅವೆರಡೂ ಶಿವನಲಿ 'ಅಮರತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ನಿನ್ನ ಮಾತು ಅನೃತವಾಗದಿರಲಿ, ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿದ ನಮ್ಮ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು, ಶಿವಪಾರ್ವತಿಯರ ದರ್ಶನವು ನಮಗೆ ಸದಾಲಭಿಸಲಿ" ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡವು. ಶಾಂತನಾದ ಶಿವನು "ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುತ್ತೇವೆ. ಆಗ ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುವ ಹಿಮಲಿಂಗ ದರ್ಶನದಿಂದ ಸರ್ವಪಾಪಗಳೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ" ಎಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಪಾರ್ವತಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು.	4

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
35.	हनुमतः जननं बाल्यवृत्तान्तं च पद्यानुगुणं लिखत ।	
	उत्तरम् :	
	'ಮಾರುತೇಃ ಮಹಿಮಾ' ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಗಳು ಹನುಮಂತನ ಜನ್ಮ ಹಾಗೂ ಬಾಲ್ಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.	
	ಸ್ವರ್ಣಮಯವಾದ ಸುಮೇರು ಎಂಬ ಪರ್ವತ ಪ್ರಾಂತವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಕೇಸರಿಯೇ ಮಾರುತಿಯ ತಂದೆ. ಅವನ ಪತ್ನಿ ಅಂಜನಾದೇವಿ. ವಾಯುದೇವನು ಅವಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಮಗನು ಜನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಅಂಜನಾದೇವಿಯು ಶಾಲಿಧಾನ್ಯದ ತೆನೆಯಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಾರುತಿಗೆ ಜನ್ಮನೀಡಿ, ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತರಲೆಂದು ಕಾಡಿಗ ತೆರಳಿದಳು. ಶಿಶು ಮಾರುತಿಯು ತಾಯಿಯ ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದಲೂ, ಹಸಿವಿನಿಂದಲೂ ಪೀಡಿತನಾಗಿ ಶರವಣದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ಶಿಶುವಿನಂತೆ ತುಂಬ ರೋದಿಸಿದನು.	
	ಅದೇ ವೇಳೆ ಉದಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಹಣ್ಣೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ತಿನ್ನುವ ಆಸೆಯಿಂದ ಶಿಶುವು ಅವನೆಡೆಗೆ ಜಿಗಿಯಿತು. ಈ ಶಿಶುವನ್ನು ರವಿಯು "ಇದು ದೋಷಗಳನ್ನರಿಯದು. ಮುಂದೆ ಇದರಿಂದ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವಾಗುವುದಿದೆ" ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅದನ್ನು ಸುಡಲಿಲ್ಲ.	
	ಅದೇ ದಿನ ಪರ್ವಕಾಲವೆಂದು ರಾಹುವು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಬಂದನು. ಸೂರ್ಯನ ಸಮೀಪವಿದ್ದ ಶಿಶುವಾದ ಮಾರುತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಇಂದ್ರನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ದೂರು ನೀಡಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಐರಾವತವನ್ನೇರಿ ಇಂದ್ರನು ರಾಹುವಿನೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಐರಾವತವನ್ನೂ ಹಣ್ಣೆಂದು ತಿಳಿದು ಮಾರುತಿಯು ತಿನ್ನಲು ಧಾವಿಸಿದನು.	
	ಇಂದ್ರನು ಅವನನ್ನು ತಡೆಯಲು ಮೃದುವಾಗಿ ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಹೊಡೆಯಲಾಗಿ ಮಾರುತಿಯು ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು. ಆಗ ಅವನ ಎಡಭಾಗದ ಕಪೋಲವು ಭಗ್ನವಾಯಿತು. ಇಂದ್ರನು "ಇವನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ 'ಹನುಮಾನ್' ಎಂದೇ ಖ್ಯಾತನಾಗಲಿ, ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದಲೂ ಹತನಾಗದಿರಲಿ" ಎಂದು ವರನೀಡಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು.	4
36.	दशरथः पौरवृद्धान् आहूय किम् उक्तवान् ?	
	अथवा	
	वृत्रवधोपायं ज्ञातुम् आगतान् देवान् ब्रह्मदेवः किम् अवदत् ?	

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
	उत्तरम् : ಭೋಜಕವಿಯ ಚಂಪೂ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ದಶರಥನು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕ ನೆರವೇರಿಸಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ ಸನ್ನಿವೇಶವು ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ವಯೋವೃದ್ಧನಾದ ದಶರಥನು ತಾನು ವೃದ್ಧನಾಗಿರುವುದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡನು. ಅವನು ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ, ಪೌರವೃದ್ಧರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆದು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು. "ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ಜನಕಲ್ಯಾಣವನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಾ, ಪ್ರಜಾಪಾಲನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯ ತಮಗೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ನಾನು ಪೂರ್ವಜರ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಪ್ರಜಾಪಾಲನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಇದೀಗ ಪರಿಹರಿಸಲಾಗದ ವೃದ್ಧಾವಸ್ಥೆಯು ನನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಾನು ಹೊಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಪುತ್ರನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ವಹಿಸಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸುಖವನ್ನು ಆನಂದದಿಂದ ಅನುಭವಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು. ದಶರಥನ ಈ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಹರ್ಷಚಿತ್ತರಾದರು. ***ಅಥವಾ*** ಹಿಂದೆ ಕ್ರೂರನೂ, ದುಷ್ಟನೂ, ದಯಾಹೀನನೂ ಆದ ವೃತ್ರನೆಂಬ ಅಸುರನಿದ್ದನು. ಅವನು ಪ್ರಜೆಗಳ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅಪಹರಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಜಾಪೀಡಕನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದ ಜನರ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಚಿಂತಿತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ವೃತ್ರನ ವಧೆಯ ಉಪಾಯವು ತಿಳಿಯದೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರು. ತನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೀಗೆಂದನು. "ನಿಮ್ಮ ಆಗಮನದ ಕಾರಣ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಆ ವೃತ್ರನ ವಧೆಗಾಗಿ ವಜ್ರಸದೃಶನಾದ ಅಸ್ತ್ರದ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ದಧೀಚಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾದ ಆ ಮಹರ್ಷಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರವನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಅವನು ನೀಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದಾಗ ಅವನ ಶರೀರದ ಮೂಳೆಗಳನ್ನೇ ದಾನರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಯಸಿರಿ. ಆ ಅಸ್ಥಿಗಳಿಂದ ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ. ಆ ಅಸ್ತ್ರದಿಂದ ಮಾತ್ರ ವೃತ್ರಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ" ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ವೃತ್ರ ವಧೋಪಾಯವು ತಿಳಿಯಿತು.	4

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
37.	डा० सत्यव्रतशास्त्रिमहोदयस्य बाल्यजीवनं विवृणुत ।	
	उत्तरम् : ಆಧುನಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಡಾ. ಸತ್ಯವ್ರತಶಾಸ್ತ್ರಿ ಮಹೋದಯರು ಮುಕುಟಮಣಿಯಂತೆ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1930 ರ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 29 ರಂದು ಅವಿಭಾಜಿತ ಭಾರತದ ಲಾಹೋರ್ ನಗರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರ ತಂದೆ ಚಾರುದೇವ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು. ತಾಯಿ ರಾಮರಖೀ. ಈ ದಂಪತಿಗಳ ಎರಡನೇಯ ಪುತ್ರರಾದ ಇವರು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆದರು. ಇವರ ತಂದೆ ಚಾರುದೇವಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ವ್ಯಾಕರಣ ಪಂಡಿತರಾಗಿ 'ಅಭಿನವಪಾಣಿನಿ' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ತಾಯಿ ರಾಮರಖಿ ಕೂಡ ಸುಶೀಲೆಯೂ, ಸರ್ವಗುಣ ಸಂಪನ್ನೆಯೂ ಆಗಿದ್ದು, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಮನಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರವೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದಲೇ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಮಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಬಾಲಕ ಸತ್ಯವ್ರತನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರೀತಿಯು ಮೂಡಿತು. ಡಾ. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯವರಿಂದಲೇ ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ತದನಂತರ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರು. ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿಭಾ ಸಂಪನ್ನರಾದ ಇವರು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಎಲ್ಲ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನದಿಂದ, ಸ್ವರ್ಣಪದಕಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಹೀಗೆಯೇ ಇವರು ಬಿ.ಎ. ಮತ್ತು ಎಂ.ಎ. ಪದವಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಥಮ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಗಳಿಸಿದರು.	4
VIII.	श्लोकौ पूरयत –	2 × 4 = 8
38.	पिर्बन्ति ....। .... विभूतिः ।। **उत्तरम् :** पिबन्ति नद्यः स्वयमेव नाम्भः । स्वयं न खादन्ति फलानि वृक्षाः । नादन्ति सस्यं खलु वारिवाहाः परोपकाराय सतां विभूतिः ।।	4
39.	सुखस्य ....। .... लोकः ।। **उत्तरम् :** सुखस्य दुःखस्य न कोऽपि दाता परो ददातीति कुबुद्धिरेषा । अहं करोमीति वृथाभिमानः स्वकर्मसूत्रग्रथितो हि लोकः ।।	4

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
IX.	अनुच्छेदप्रश्नानाम् उत्तराणि —	4 × 1 = 4
40.	दीर्घायाः कथायाः रचनाकार्यं तु विशेषबुद्धिमता एव साध्यम् । विशेषबुद्धिमान् प्रतिभावान् इति कथ्यते । अविद्यावन्तः ग्रामीणाः अपि रुचिराः कथाः रचितवन्तः । कथायाः मुख्योद्देशः मनोल्लासः । सन्तोषेण सहैव आदर्शविचारान् अपि कथाः यच्छन्ति । कथासु सामान्यजनैः अपि सुलभतया अवबोधकाः शब्दाः वाक्यानि च भवेयुः । सामान्यकथाः अपि रोचिकाः तत्त्वबोधिकाः च भवेयुः ।	
	i) कः प्रतिभावान् इति कथ्यते ?	
	ii) दीर्घायाः कथायाः रचनाकार्यं केन साध्यम् ?	
	iii) कथायाः मुख्योद्देशः कः ?	
	iv) सामान्यकथाः अपि कथं भवेयुः ?	
	उत्तरम् :	
	i) विशेषबुद्धिमान् प्रतिभावान् इति कथ्यते ।	1
	ii) दीर्घायाः कथायाः रचनाकार्यं विशेषबुद्धिमता एव साध्यम् ।	1
	iii) कथायाः मुख्योद्देशः मनोल्लासः ।	1
	iv) सामान्यकथाः अपि रोचिकाः तत्त्वबोधिकाश्च भवेयुः ।	1
	भागः - B	
	(व्याकरणविभागः)	
	(अङ्काः - 30)	
X.	समुचितोत्तरचयनप्रश्नानाम् उत्तराणि —	10 × 1 = 10
41.	‘शिशुः’ अस्य समानार्थकपदम् इदं भवति —	
	(A) जनकः (B) नायकः	
	(C) अर्चकः (D) अर्भकः ।	
	उत्तरम् : (D) अर्भकः	1
42.	‘चरः’ अस्य विरुद्धार्थकपदम् इदं भवति —	
	(A) आचारः (B) अचरः	
	(C) सञ्चारः (D) विचारः ।	
	उत्तरम् : (B) अचरः	1
43.	‘विद्वान्’ अस्य स्त्रीलिङ्गरूपम् इदं भवति —	
	(A) विदुषी (B) विद्वानी	
	(C) विद्वाना (D) विदुषिका ।	
	उत्तरम् : (A) विदुषी	1

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
44.	‘ततः + ततः’ इत्यत्र विसर्गस्य स्थाने एषः आदेशः भवति –	
	(A) रेफादेशः (B) उकारादेशः	
	(C) सकारादेशः (D) लोपादेशः ।	
	उत्तरम् : (C) सकारादेशः	1
45.	‘उपनिषदा’ अत्र एषा विभक्तिः अस्ति –	
	(A) तृतीया विभक्तिः (B) प्रथमा विभक्तिः	
	(C) द्वितीया विभक्तिः (D) षष्ठी विभक्तिः।	
	उत्तरम् : (A) तृतीया विभक्तिः	1
46.	‘भवतीति’ अत्र एषः सन्धिः अस्ति –	
	(A) गुणसन्धिः (B) सवर्णदीर्घसन्धिः	
	(C) यण् सन्धिः (D) जश्त्वसन्धिः ।	
	उत्तरम् : (B) सवर्णदीर्घसन्धिः	1
47.	‘आज्ञापयति’ अत्र एषः लकारः भवति –	
	(A) लृट् लकारः (B) लिट् लकारः	
	(C) लङ् लकारः (D) लट् लकारः ।	
	उत्तरम् : (D) लट् लकारः	1
48.	भाग्यानि <u>काले</u> फलन्ति – अत्र रेखाङ्कितपदस्य समुचितं प्रश्नवाचकपदं इदं भवति –	
	(A) कुत्र (B) कति	
	(C) कदा (D) कथम् ।	
	उत्तरम् : (C) कदा	1
49.	‘यतिष्ये’ अत्र एषः पुरुषः भवति –	
	(A) प्रथमपुरुषः (B) अन्यपुरुषः	
	(C) मध्यमपुरुषः (D) उत्तमपुरुषः ।	
	उत्तरम् : (D) उत्तमपुरुषः	1
50.	एतेषु व्याकरणशुद्धं वाक्यम् इदं भवति –	
	(A) बालकाय मोदकं रोचते (B) बालकस्य मोदकं रोचते	
	(C) बालकात् मोदकं रोचते (D) बालकेन मोदकं रोचते ।	
	उत्तरम् : (A) बालकाय मोदकं रोचते ।	1
51.	विग्रहवाक्यं विलिख्य समासनाम लिखत –	1 × 2 = 2
	a) प्रतिवर्षम्	
	b) जनसेवा ।	
	अथवा	

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
	समासं कृत्वा समासनाम लिखत –	
	a) विषं कण्ठे यस्य सः ।	
	b) कपिः शार्दूल इव ।	
	उत्तरम् :	
	a) वर्षं वर्षं प्रति → अव्ययीभाव समासः ।	1
	b) जनानां सेवा → तत्पुरुष समासः ।	1
	अथवा	
	a) विषकण्ठः → बहुव्रीहिसमासः	1
	b) कपिशार्दुलः → कर्मधारय समासः ।	1
52.	वाक्ये विद्यमानं कृदन्तपदं चित्वा प्रत्ययस्य नाम लिखत –	1 × 2 = 2
	a) ग्रामे शोभमानम् उपवनं भवति ।	
	b) बालः गृहं गत्वा पठति ।	
	उत्तरम् :	
	a) शोभमानम् → शानच् प्रत्ययः ।	1
	b) गत्वा → 'क्त्वा' प्रत्ययः ।	1
53.	प्रयोगपरिवर्तनं कुरुत –	1 × 2 = 2
	a) बालकः पाठं पठति ।	
	b) अध्यापकेन प्रश्नः पृष्टः ।	
	उत्तरम् :	
	a) बालकेन पाठः पठ्यते ।	1
	b) अध्यापकः प्रश्नं पृष्टवान् ।	1
54.	सन्धिं विभज्य नाम लिखत –	1 × 2 = 2
	a) मुनिरिति	
	b) सूर्यादेव ।	
	उत्तरम् :	
	a) मुनिः + इति → विसर्गसन्धिः ।	1
	b) सूर्यात् + एव → जश्त्वसन्धिः ।	1

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
55.	लिङ्गविभक्तिवचनानि लिखत –	1 × 2 = 2
	a) भाषायाम्	
	b) आत्मानम् ।	
	उत्तरम् :	
	a) स्त्रीलिङ्गः, सप्तमीविभक्तिः, एकवचनम् ।	1
	b) पुंलिङ्गम् :, द्वितीयाविभक्तिः, एकवचनम् ।	1
56.	लकारपुरुषवचनानि लिखत –	1 × 2 = 2
	a) दृश्यते	
	b) पठ ।	
	उत्तरम् :	
	a) लट् लकारः, प्रथमपुरुषः, एकवचनम् ।	1
	b) लोट् लकारः, मध्यमपुरुषः, एकवचनम् ।	1
57.	रेखाङ्कितपदम् अवलम्ब्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत –	1 × 2 = 2
	a) चन्द्रस्य <u>शुक्लपक्षे</u> वृद्धिः सम्भवति ।	
	b) देवदानवयोः <u>घोरं</u> युद्धं प्रावर्तत ।	
	उत्तरम् :	
	a) चन्द्रस्य <u>कदा</u> वृद्धिः भवति ?	1
	b) देवदानवयोः <u>कथं</u> युद्धं प्रावर्तत ?	1
XI.	वाक्ये विद्यमानं अलङ्कारं सलक्षणं विवृणुत –	1 × 3 = 3
58.	श्रीरामः समुद्र इव गम्भीरः ।	
	उत्तरम् :	
	अलङ्कारस्य नाम : उपमा ।	1
	लक्षणम् : उपमा यत्र सादृश्यलक्ष्मीः उल्लसति द्वयोः ।	1
	समन्वयः : अस्मिन् उदाहरणे उपमालङ्कारस्य अंशाः –	
	उपमानः : समुद्रः	1
	उपमेयः : श्रीरामः	
	साधारण धर्मः : गम्भीरता / गाम्भीर्यम्	
	उपमावाचकम् : इव ।	

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्

XII. प्रस्तारं विलिख्य गणविभागं कृत्वा छन्दोनाम लिखत – $1 \times 3 = 3$

59. धर्मश्च जानाति नरस्य वृत्तम् ।

उत्तरम् :

त	त	ज	गु गु
– – U	– – U	U – U	– –
धर्मश्च	जानाति	नरस्य	वृत्तम् ।

2

छन्दोनाम : इन्द्रवज्रा

1

अक्षराणि : 11

गणाः : त – त – ज – गुरुः, गुरुः ।

भागः - C
(रचनाविभागः)
(अङ्काः - 16)

XIII. संस्कृतानुवादस्य उत्तरम् – $1 \times 3 = 3$

60. ನಮ್ಮ ನಗರದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಉದ್ಯಾನವಿದೆ. ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮರಗಳು, ಬಳ್ಳಿಗಳು ಇವೆ. ಜನರು ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಆನಂದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

We have a beautiful garden in our city. There are many trees and creepers in the garden. People get pleasure in the garden.

उत्तरम् : अस्माकं नगरे सुन्दरम् उद्यानम् / उपवनम् अस्ति । उद्याने बहवः वृक्षाः लताश्च सन्ति । जनाः उपवने आनन्दं लभन्ते ।

XIV. कर्णाटकभाषया अनुवादः – $1 \times 3 = 3$

61. भारतदेशे अनेकानि पुण्यक्षेत्राणि वर्तन्ते । भक्ताः तानि द्रष्टुं प्रवासं गच्छन्ति । पुण्यक्षेत्राणां दर्शनं मानसिकम् आनन्दं जनयति ।

उत्तरम् : ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿವೆ. ಭಕ್ತರು ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಪ್ರವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ದರ್ಶನವು ಮಾನಸಿಕ ಆನಂದವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

XV. पत्रलेखनम् – $1 \times 5 = 5$

62. कोलारनगरस्य सर्वकारीयप्रौढशालायाः जयन्तः / विजया इति मत्वा कारणं संसूच्य दिनत्रयस्य विरामं सम्प्रार्थ्य मुख्योपाध्यायं प्रति विरामपत्रं लिखत ।

अथवा

'रामायणम्' इति पुस्तकं प्रेषयितुं निवेद्य धारवाडनगरस्य समाजपुस्तकालयस्य व्यवस्थापकं प्रति आवेदनपत्रं लिखत ।

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
	उत्तरम् :	
	सकाशात्,	
	जयन्तः/विजया, दशमवर्गः, सर्वकारीय प्रौढशाला, कोलारनगरम् ।	
	सविधे,	
	मान्याः मुख्योपाध्यायाः, सर्वकारीय प्रौढशाला, कोलारनगरम् ।	1
	मान्याः,	
	विषयः — विरामप्रार्थना	
	मम बन्धुगृहे विवाहकार्यक्रमः प्रचलिष्यति । अतः अहं श्वः आरभ्य दिनत्रयपर्यन्तं शालाम् आगन्तुं न शक्नोमि । (23 – 03 – 2019 तः 25 – 03 – 2019 पर्यन्तम्) अतः दिनत्रयं विरामं यच्छन्तु इति सविनयं प्रार्थये ।	3
	वन्दनानि	
	स्थानम् : कोलारनगरम् भवदीयः/या विधेयः/या दिनाङ्कः 21 – 03 – 2019 जयन्तः/विजया	1
	अथवा	
	सकाशात्,	
	जयन्तः/विजया, 45, द्वितीयः उपमार्गः, विवेकानन्दमार्गः, कोलारनगरम् ।	1
	सविधे,	
	व्यवस्थापकाः, समाजपुस्तकालयः, धारवाडनगरम् ।	3
	मान्याः,	

प्रश्न संख्या	उत्तराणि	अङ्क विभजनम्
	विषयः – पुस्तकप्रेषणाय आवेदनम्	
	भवतः पुस्तकालयद्वारा प्रकाशितस्य 'रामायणम्' इति पुस्तकस्य विषये अहं ज्ञातवान् / ज्ञातवती । तस्य पुस्तकस्य आवश्यकता अस्ति । कृपया एकं पुस्तकं यथाशीघ्रं प्रेषयन्तु इति प्रार्थये ।	1
	धन्यवादाः	
	स्थानम् : कोलारनगरम् — भवतः विश्वासी/विश्वासिनी	
	दिनाङ्कः 21 – 03 – 2019 — जयन्तः/विजया	
	पत्रसङ्केतः	
	सकाशात्, जयन्तः/विजया, 45, द्वितीयः उपमार्गः, विवेकानन्द मार्गः, कोलारनगरम् । पिन् 5 6 1 2 0 2	
	सविधे, व्यवस्थापकः, समाजपुस्तकालयः, धारवाडनगरम् पिन् 5 7 4 3 2 1	
XVI.	एकं विषयम् अधिकृत्य प्रबन्धं लिखत –	1 × 5 = 5
63.	i) परिसरमालिन्यानि ii) गणराज्योत्सवः iii) समाचारपत्रम् ।	
	उत्तरम् :	
	i) विषयप्रस्तावना — 1	
	ii) विषयनिरूपणम् — 3	
	iii) उपसंहारः । — 1	